

Obchody majowych rocznic i świąt narodowych w Chelmie

Maj to szczególny miesiąc, zwłaszcza jego pierwsza dekada, kiedy to prawie codziennie wypada jakieś święto lub rocznica ważnego wydarzenia historycznego. Zaczyna się od pierwszego dnia, w którym praktycznie od 1890 roku rozpoczęto coroczne obchody **Święta Ludzi Pracy**. Święto to zostało ustanowione w 1889 roku na kongresie w Paryżu przez działaczy II Międzynarodówki Socjalistycznej, na pamiątkę krwawych zjść w Chicago z 1886 roku, kiedy to policja brutalnie stłumiła protest robotników. Obchody były organizowane zarówno przez lokalne związki zawodowe, jak i przez partie polityczne, które wpisały do swoich programów prawa pracownicze. Na ziemiach polskich, pod tym względem i w tym czasie, przodowała Polska Partia Socjalistyczna, kierowana wówczas przez Józefa Piłsudskiego, zaś po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku - polskie związki zawodowe. Po zakończeniu II wojnie światowej, w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, **święto 1 Maja** było obchodzone bardzo uroczyście. Tego dnia odbywały się pochody, wiece i zgromadzenia, w których udział często był obowiązkowy lub premiowany możliwością zakupu atrakcyjnych towarów. Tak uroczyste obchody praktycznie zanikły po upadku PRL. Po 1989 roku w dniu 1 maja organizowane są nadal manifestacje partii lewicowych, podczas których niekiedy dochodzi do starć demonstrantów z członkami organizacji reprezentujących skrajną prawicę.

1 maja jest to również święto kościelne. W tym dniu w Kościele Rzymskokatolickim obchodzony jest **dzień św. Józefa Robotnika - patrona ludzi pracujących**. Jest to jedno z najnowszych świąt. Zostało ustanowione w 1955 roku przez papieża Piusa XII. Papież nadał w ten sposób religijne znaczenie obchodzonemu corocznie od 1890 roku świeckiemu Świętu Pracy.

Ważny jest również **dzień 2 maja**. Jest to, obchodzone w Polsce, **Święto Flagi Rzeczypospolitej Polskiej**, ustanowione, z inicjatywy grupy posłów Platformy Obywatelskiej, przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawą z dnia 20 lutego 2004 roku o zmianie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1980 r., Nr 7, poz. 18) poprzez dodanie artykułu 6a. Zapisano w nim, że „*Ustanawia się dzień 2 maja Dniem Flagi Rzeczypospolitej Polskiej*” (Dz. U. z 2004 r., Nr 49, poz. 467). Należy jednak przypomnieć, że barwy składające się na całość naszej flagi narodowej (tzn. kolor biały i czerwony) towarzyszyły praktycznie Polakom od zarania dziejów, a pierwszą oficjalną decyzję, ten fakt zatwierdzającą, podjął Sejm Królestwa Polskiego w czasie powstania listopadowego w dniu 7 lutego 1831 roku. Na wniosek posła Walentego

Zwierkowskiego - wiceprezesa Towarzystwa Patriotycznego posłowie i senatorowie uznali, że **barwy narodowe będą stanowić biel oraz czerwień**. Podjęta wówczas ustawa sejmowa głosiła: *„Izba Senatorska i Izba Poselska, po wysłuchaniu Wniosków Komisji Sejmowych, zważywszy potrzebę nadania jednostajnej oznaki, pod którą winni się łączyć Polacy, postanowiły i stanowią: Artykuł 1. Kokardę Narodową stanowić będą kolory herbu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, to jest kolor biały z czerwonym. Artykuł 2. Wszyscy Polacy, a mianowicie Wojsko Polskie te kolory nosić mają w miejscu gdzie takowe oznaki dotąd noszonymi były. Przyjęto na posiedzeniu Izby Poselskiej dnia 7 lutego 1831 roku”*. W listopadzie 1918 roku Polska odzyskała niepodległość, dlatego wybrany Sejm Ustawodawczy, na swoim posiedzeniu w dniu 1 sierpnia 1919 roku, podjął ustawę określającą barwy i kształt flagi odrodzonego państwa. W ustawie tej zapisano co następuje: *„Za barwy Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się kolor biały i czerwony w podłużnych pasach równoległych, z których górny – biały, dolny zaś – czerwony”*. Kolejny akt prawny mówiący o barwach narodowych Polaków to właśnie wspomniana ustawa sejmowa z dnia 31 stycznia 1980 roku.

Kolejne święto majowe o podwójnym charakterze wypada **w dniu 3 maja**. Jako naród obchodzimy wtedy kolejne rocznice uchwalenia pierwszej w Europie (a drugiej na świecie) Ustawy Rządowej czyli Konstytucji 3 Maja. Uchwalił ją w 1791 roku Sejm Wielki (Sejm Czteroletni) jako wzniosły akt reformujący ustrój Rzeczypospolitej szlacheckiej. I chociaż nie przetrwała ona długo, bo upadła po przegranej wojnie rosyjsko-polskiej z 1792 roku, pamięć o niej przetrwała do dnia dzisiejszego. Dlatego też każdego roku w dniu 3 maja mają miejsce różnego rodzaju uroczystości, podczas których oddaje się hołd i cześć twórcom tego wielkopomnego dzieła naprawczego państwa polsko-litewskiego.

Ale **dzień 3 maja to także święto kościelne**. Wierni Kościoła Rzymskokatolickiego czczą w tym dniu Najświętszą Maryję Pannę Królową Polski. Święto to nawiązuje wprost do jednego z epizodów „potopu szwedzkiego” (1655-1660), mianowicie do ślubów lwowskich króla Jana Kazimierza z dynastii Wazów. W czasie najazdu szwedzkiego, w dniu 1 kwietnia 1656 r. w katedrze lwowskiej, przed cudownym wizerunkiem Matki Bożej Łaskawej monarcha złożył uroczyste Śluby, w których m.in. zobowiązywał się szerzyć cześć Maryi, wystarać się u papieża o pozwolenie na obchodzenie Jej święta jako Królowej Korony Polskiej, a także zająć się losem chłopów i zaprowadzić w państwie sprawiedliwość społeczną. W dniu 8 września 1717 roku miała miejsce koronacja obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej znajdującego się w klasztorze Zgromadzenia O.O. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie, co powszechnie uznano za koronację Maryi na Królową Polski. Wezwanie

„Królowo Polski”, za zezwoleniem papieża Piusa X, zostało na stałe wpisane w 1908 roku do litanii loretańskiej. Po uzyskaniu niepodległości przez Polskę, episkopat polski zwrócił się do Stolicy Apostolskiej z prośbą rozszerzenia tego święta maryjnego na cały kraj (dotychczas bowiem było to święto diecezji lwowskiej). Jako datę zaproponowano dzień 3 maja, na pamiątkę pierwszej polskiej Konstytucji, która realizowała część Ślubów króla Jana Kazimierza. Święto zatwierdzone zostało oficjalnie w 1920 roku przez papieża Benedykta XV.

I wreszcie **Narodowy Dzień Zwycięstwa**, który obchodzony jest w dniu 8 maja. Jest to dzień, w którym przypadają kolejne rocznice zakończenia działań zbrojnych II wojny światowej w Europie. Do osiągnięcia tego celu wydatnie przyczynili się polscy żołnierze walczący, od dnia 1 września 1939 roku do maja 1945 roku, praktycznie na wszystkich frontach. Na Wschodzie i Zachodzie, Południu i Północy, na lądach, morzach i oceanach oraz w powietrzu, za kołem polarnym w lodach Narwiku, w piaskach Tobruku, nad bagnistą Miereją pod Lenino, na stokach Monte Cassino, przelewali oni swoją krew za wolność Ojczyzny. Wielu poległo w boju, ale niezależnie, gdzie to się stało, wierzyli, iż oddając swoje życie przybliżają wyzwolenie Polski spod straszliwej okupacji niemieckiej. Podobnie czynili to polscy partyzanci oraz inni uczestnicy Ruchu Oporu (zarówno na okupowanych ziemiach polskich, jak też we wszystkich państwach podbitych przez Niemców). **Dlatego dla nich 8 maja 1945 roku był dniem zwycięstwa nad pokonaną hitlerowską III Rzeszą Niemiecką.** Stąd też należy nam potomnym czcić ich pamięć, ponieważ każdy z nich jak mógł czynił wszystko, by osiągnąć zwycięstwo, a tym samym ocalić cały Naród Polski od grożącej ze strony Niemców zagłady.

Godną wzmianki jest również uroczystość w Chełmie związana z uhonorowaniem pamięci jeńców wojennych ze Stalagu 319 w Chełmie, która miała miejsce **w dniu 15 maja** b. r. Stalag ten składał się z obozu głównego – Stalagu 319 A przy ul. Okszowskiej w Chełmie oraz podobozów: Stalagu 319 B przy ul. Lwowskiej w Chełmie, Stalagu 319 C przy Rampie Brzeskiej w Chełmie oraz Stalagu 319 D w Żmudzi, pow. Chełm i Stalagu 319 E we Włodawie. Stalag ze swymi filiami obejmował obszar ponad 185 ha (więcej niż obóz koncentracyjny na Majdanku w Lublinie). Mimo, że w zasadzie był przeznaczony dla szeregowych i podoficerów Armii Czerwonej, więziono w nim również oficerów do stopnia generała włącznie. W stalagu więziono także Polaków wcielonych do radzieckich sił zbrojnych oraz żołnierzy polskich służących w 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej (którzy dostali się do niewoli niemieckiej w bojach na Wołyniu) i w 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki (wziętych do niewoli w bitwie pod Lenino). Stalag był

prawdziwą „fabryką śmierci” urządzoną przez Niemców dla jeńców radzieckich, polskich, włoskich itp. (w sumie dla 32 narodowości). Szacunkowo można stwierdzić, że zginęło w nim ok. 90 tys. jeńców wojennych.

Połączone delegacje Zarządu Wojewódzkiego Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego w Lublinie z/s. w Chełmie, Zarządu Rejonowego Związku Żołnierzy Wojska Polskiego w Chełmie, chełmskiego oddziału Towarzystwa Wiedzy Obronnej oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Roczniak Chełmski i chełmskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w dniach w/wymienionych rocznie złożyły kwiaty i zapaliły znicze pod Pomnikiem Wdzięczności na placu Łuczkowskiego w Chełmie oraz przy wejściu na Cmentarz Wojenny przy ul. 1 Pułku Szwoleżerów w Chełmie. Z kolei w dniu 15 maja do wyżej wspomnianych delegacji dołączyli przedstawiciele Senatora Rzeczypospolitej Polskiej Józefa Zająca oraz Konsula Honorowego Ukrainy w Chełmie Stanisława Adamiaka. Wszystkie delegacje złożyły wiązanki kwiatów w miejscach upamiętniających ofiary obozu: na cmentarzu Stalagu 319 A i C przy al. Przyjaźni w Chełmie, pod pomnikiem przy ul. Połanieckiej w Chełmie (na terenie byłego Stalagu 319 B), na cmentarzu jenieckim w lesie Borek w Chełmie oraz na tzw. „Patelni”, czyli w miejscu spalania zwłok pomordowanych i zmarłych jeńców we wspomnianym lesie Borek w Chełmie.

**1 maja- Święto Pracy, 2
maja- Święto flagi, 3 maja-
Święto Konstytucji
Trzeciego Maja**

Kwiaty i znicze przy wejściu na Cmentarz Wojenny w Chełmie

Pomnik na Cmentarzu Jeńców Wojennych przy Alei Przyjaźni w Chełmie

Pomnik ku czci jeńców wojennych przy ul. Połanieckiej w Chełmie

Fragment pomnika ku czci włoskich jeńców wojennych w lesie Borek w Chełmie
(Na tablicy napis: L'ITALIA RICORDA – Włochy pamiętają)

Tekst: st. sierż. /s/ dr Paweł Kiernikowski
Fotografie i ilustracja z kilku stron internetowych